

Uzaktan Öğretim için **DERS TASARLARKEN...**

Prof. Dr. Ş. Feza Orhan
Doç. Dr. M. Betül Yılmaz
Özgür Şensoy
Barış Atakişi

TÜBİTAK

Uzaktan Öğretim için DERS TASARLARKEN...

Proje Yöneticisi

Prof. Dr. Ş. Feza Orhan

Araştırmacılar

Doç. Dr. M. Betül Yılmaz

Özgür Şensoy

Bariş Atakişi

Bu kitapçık, "COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler" başlıklı çağrı kapsamında TÜBİTAK tarafından desteklenen ve YTÜ Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümü öğretim üyelerince yürütülen 120K193 numaralı ve "Covid-19 Sürecinde Uzaktan Öğretme Süreci İle İlgili İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Algıları ve Duygularına Yönelik Bir Analiz" başlıklı 1001 araştırma projesi ürünü olarak geliştirilmiştir.

NEDEN BU KİTAPÇIK?

Sevgili Öğretmenler ve Değerli Okul Yöneticileri,

Bu kitapçık, TÜBİTAK tarafından 1001 bünyesinde desteklenen “COVID-19 Sürecinde Uzaktan Öğretme Süreci ile İlgili İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Algıları ve Duygularına Yönelik Bir Analiz” isimli araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerileri içermektedir.

Araştırmanın temel amacı, Covid-19 Pandemi sürecinde ülke genelinde okullarda yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeniyle 23.03.2020 itibari ile yaşamlarında ilk defa uzaktan öğretim deneyimi yaşamakta olan ve farklı araçlar, öğrenme ortamları kullanılarak uzaktan öğretim sürecine tabi tutulan resmi ve özel okullardaki ilk, orta ve lise öğrencilerinin bu sürece yönelik görüşlerini ve duygularını ortaya çıkarmak ve **siz değerli öğretmenlerimize veriyeye dayalı öğretimsel öneriler** geliştirmektir.

Araştırma kapsamındaki veriler, İstanbul ilinin tüm ilçelerinden toplam 6342 ilk, orta ve lise öğrencisinden toplanmıştır. Ulaşılan öğrencilerin dağılımı tabloda yer almaktadır.

		Frekans	Yüzde
Okul Türü	Resmi	4213	66,4%
	Özel	2127	33,5%
	Belirtmeyen	2	0,0%
Okul Seviyesi	İlkokul (3,4,5)	1668	26,3%
	Ortaokul (6,7,8)	1751	27,6%
	Lise (9,10,11)	2923	46,1%
Sınıf	3. Sınıf	610	9,6%
	4. Sınıf	348	5,5%
	5. Sınıf	710	11,2%
	6. Sınıf	639	10,1%
	7. Sınıf	546	8,6%
	8. Sınıf	566	8,9%
	9. Sınıf	923	14,6%
	10. Sınıf	853	13,5%
	11. Sınıf	1147	18,1%
TOPLAM		6342	100%
Cinsiyet	K	3726	58,8%
	E	2616	41,2%

Öğrencilerden üç boyutta veri toplanmıştır.

1. Derslere Uzaktan Erişim ile İlgili Genel Görüşleri

2. Çevrimiçi Derslerin Bilişsel Katkısı ile İlgili Görüşleri

3. Çevrimiçi Derslerde Neler Hissettikleri (Duyguları)

Öneriler, öğrencilerin ekran karşısındaki öğretim faaliyetleri esnasındaki duygularını, bu durumdaki bir çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiği ile ilgili bilgileri ve öğretimi planlarken öğrencinin duyuşsal durumu ile ilgili dikkate alınması gerekenleri içermektedir.

Bulgulara dayalı önerilerimizi önce sınıf kademesi ayrımı gözetmeden genel bulgular; daha sonra ilkokul (3., 4., 5. sınıf) ve Ortaokul (6., 7., 8. sınıf), Lise (9., 10., 11. sınıf) olarak bulabilirsiniz.

GENEL ÖNERİLER

Ulaştığımız 6342 öğrencinin tümüne yönelik analizlerimiz sonucu ulaştığımız bulgular ve önerilerimiz:

1. Öğrencilerinizin mümkün olduğu kadar derslere düzenli girmelerini sağlayın.

Düzenli girmeyi motive edecek uyarıcılara (sürpriz, devam ve katılıma puan, “seni derste görmek beni çok mutlu ediyor” gibi pozitif duygu iletişimi, derste etkin kılma vb.) yer verin.

» Çünkü, bulgular derse düzenli devam eden öğrencilerin öğrenme algıları ile düzenli girmeyenlerin öğrenme algıları arasında anlamlı fark göstermiştir. Bir başka deyişle, derslere düzenli giren öğrencilerin %47,8’i “çevrimiçi ortamda öğreniyorum” derken; derslere bazen girip bazen girmeyen öğrencilerin sadece %20,2’si “çevrimiçi ortamda öğreniyorum” demektedir.

2. Çevrimiçi dersler esnasında öğrencilerinizin mümkünse gürültülü ve hareketli olmayan ortamlarda dersleri takip etmelerinin önemini velilere mutlaka anlatın.

» Çünkü, çevrimiçi ders esnasında “sessiz bir ev ortamına” sahip olan öğrencilerin %38,7’si süreci daha verimli geçirdiğini ve öğrenebildiğini belirtirken; “hareketli bir ev ortamına” sahip olan öğrencilerde bu oran %21,8’e düşmektedir.

3. Ailelere çocuklarına derslere girme konusunda baskıcı olmamaları gerektiğini belirtin. Hatta ailenin ısrarcılığı öğrencinin öğrenme algısı üzerinde olumsuz bir etkiye sahip. Ayrıca, siz öğretmenler de öğrencilerin derse devamını önemseyişinizi ve takdir ettiğinizi sık sık öğrencilere hissettirin.

» Çünkü, çevrimiçi derslere ailesinin zorlaması olmadan, kendi isteyerek giren grubun “öğreniyorum” deme oranı %41,2 iken, istemeyerek zorla girdiğini belirten grubun “öğreniyorum” deme oranı %13,8’e düşmektedir. Özellikle ailelerinin ısrarcı olduklarını söyleyen öğrenciler “öğrenemiyorum”

Bulgulara dayalı önerilerimize başlamadan önce önemle belirtmek isteriz ki, ister yüz yüze ortam olsun ister uzaktan öğretim için ders tasarlıyor olalım, öğrenciye her katılımında **GERİ BİLDİRİM (DÖNÜT)** vermek anahtar unsurdur.

Geri bildirim, uzaktan öğretim sürecinin olmazsa olmaz bir parçasıdır. Öğrencilerinizle yaptığınız etkileşimli çalışmaların ardından mutlaka geri bildirim verin. Çevrimiçi derslerde her öğrenciye bireysel olarak geri bildirim vermek mümkün olamayabiliyor. Ancak bu amaçla geliştirilmiş Google Classroom gibi uygulamalar sayesinde bunu yapabilirsiniz.

Bir öğrencinin yaptığı örnek üzerinden tüm sınıfa geri bildirim vererek de bilişsel modellemeyi sağlamış olursunuz.

Her öğrencinize tek tek detaylı geri bildirim veremeyeceğiniz ödevleri sakın vermeyin.

demislerdir. "Öğreniyorum" oranı "ailem süreçte destekleyici" diyen grupta %40,7 iken; bu oran "ailem ısrarcı" diyen grupta %31,4'e düşmektedir.

4. Derslerinizi, çevrimiçi veya çevrimdışı ortamlara taşırken uzaktan öğretim ortamı tasarım ilkelerine uygun olarak düzenleyin.

» Öğrencilerin %61,1'i okulda yapılan yüz yüze derslerde, ekrandan yapılan çevrimiçi derslere göre daha iyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç bize öğrenme algısı ile tasarlanan öğretim ortamı arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Çevrimiçi veya çevrimdışı ortam tasarımına karar verirken öğrencilerinizin bilişsel ve duyuşsal özelliklerini dikkate alın. Yüz yüze öğretim ortamının aynısını değil ama güçlü yönlerini aktarmaya çalışın.

5. Çevrimiçi ve çevrimdışı ortamı birbirine entegre ederek öğrenme ortamını tasarlayın. Bir başka deyişle, ekrandan canlı (yüz yüze) ders yapmanın yanı sıra canlı olmayan, öğrencinin kendi kendine çalışacağı, ders yapacağı çevrimdışı etkinlikler de tasarlayın.

» Çünkü, öğrencilerin dikkat çeken bir çoğunluğu (%60) uzaktan yapılan dersleri hem çevrimiçi ortamdan hem öğretmeninin gönderdiği materyallerle takip ettiklerini belirtmişlerdir. Çevrimiçi ve çevrimdışı ortamların birbirlerine entegre edildikleri ortamlarda derslerini takip eden öğrencilerin %86'sı derslere kendi isteğiyle girmektedir. İlaveten, sadece çevrimiçi dersleri takip ettiğini belirten öğrencilerin %27,5'i "öğreniyorum" derken; hem çevrimiçi hem çevrimdışı etkinlik yaptığını belirten öğrencilerde bu oran %39,4'e çıkmaktadır ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

» Örneğin bir sınıfa haftada 6 saat dersiniz varsa bunun 3 saatini çevrimiçi 3 saatini çevrimdışı etkinlik tasarlayarak (üniteye göre çevrimiçi, çevrimdışı oran değişebilir) karma ortamlar yapmanızı tavsiye ediyoruz.

» Öğrencilere verdiğiniz çevrimdışı görevlerin çevrimiçi derslerinizle olan bağlantısını mutlaka kurun. Bu şekilde öğrenciler dersin akışını ve içeriğini çok daha rahat takip edebilir ve sürece dahil olabilirler. Öğrencilere verdiğiniz çevrimdışı çalışmalara mutlaka geri bildirim verin. Flipgrid ve Wizer.me web

2.0 uygulamaları bu amaç için kullanılacak uygulamalardır. Bu araçlarla öğrencilerinize sözlü veya videolu geri bildirimler verebilirsiniz.

6. Çevrimiçi derslerinizi her bir sınıf kademesindeki farklı ihtiyaçları dikkate alarak tasarlayın.

» Çünkü, sınıf kademesi arttıkça, çevrimiçi derslerden öğrendiğini belirten öğrenci oranı azalmakta (İlkokul: %52,3; Ortaokul: %42,8; Lise: %21,3), buna karşılık bazı derslerde öğrenip bazı derslerde öğrenemediğini belirten öğrenci oranı artmaktadır (İlkokul: %43,4; Ortaokul: %50,6; Lise: %62,3). Bu bulgu, farklı sınıf kademesi için farklı öğrenme ortamı tasarımı stratejilerinin gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

» Öğretim materyalini açıklamak, öğrencinin önceki öğrendikleriyle bütünleştirmek ve materyalin iç bağlantılarını sağlamak amacıyla ön düzenleyiciler kullanılabilir. Bunlar, bir dersin başlangıcında yer alan bir ifade, betimleyici bir paragraf, bir soru, bir video, bir cümle olabilir. Özellikle yeni konuların öğrenilmesinde Wordart, Bubbl.us gibi web 2.0 uygulamaları ile zihin haritası, kelime bulutu ve benzeri ön düzenleyicileri kullanarak öğrencilerin anlam oluşturmalarına destek olunabilir.

7. Tüm seviyelerdeki derslerde kullandığınız materyallerin tasarımında, öğrencilerinizin dikkatlerini derse vermelerini sağlayacak çoklu ortam tasarım ilkelerine yer verilmesine özen gösterin.

» Çevrimiçi derslerde dikkatini toplayabildiğini belirten öğrenci oranı sadece %26,2 çıkmıştır. Bu bulgu özellikle üzerinde durulması gereken bir bulgudur çünkü İnternet üzerinden yapılan çevrimiçi derslerde mutlaka kontrol altına alınması gereken değişkenlerden birisi öğrencilerin dikkatlerini toplamalarına destek olmaktadır.

» Öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına neden olan bir faktör kullandığınız çevrimiçi materyaller olabilir. Bu nedenle, öğretim esnasında kullandığınız materyallerde, özellikle sıklıkla kullandığınız sunularınızı hazırlarken öğrencilerin dikkatlerini dağıtmamak için temel mesaj tasarımı ilkelerini dikkate alın.

» Sadece yazıdan oluşan materyallerdense görsel ve metnin birlikte sunulduğu materyaller tasarlayın.

» Sunularınızda kullandığınız metin ve görsellerin birbiriyle ilişkili olmasına dikkat edin.

- » Bir slayt üzerinde birden fazla mesaj içeren bir içeriğiniz varsa birbirleriyle ilişkili görsel ve metinleri birbirine yakın konumlandırın.
- » Sunularınızda efekt kullanıyorsanız, ilişkili görsel ile metnin ekrana aynı anda gelmesine özen gösterin.
- » Önerilen tasarım ilkelerini ve daha fazlasını kullanabilmek için, yapacağınız ders tasarım çalışmalarında öğretim teknolojilerinden de yardım alın.

8. Öğrencilerinizin uzaktan öğretim sürecinde sosyal ilişkilerini sürdürmeye yönelik çalışmalar yapmalarını teşvik edin.

- » Çünkü, uzaktan öğretim sürecinde öğrenciler, en çok okuldaki arkadaşlarıyla birlikte olmayı (%90,1) ve teneffüsleri (%68,7) özlediklerini belirtmişlerdir.
- » Ders aralarında veya sonunda sizin ekranınızı kapatmanız sonrası öğrencilerin 10-15 dakika birlikte vakit geçirmelerine izin verebilirsiniz. Ya da öğrencilerinize küçük grup veya ikili gruplar halinde gerçekleştirebilecekleri çevrimdışı çalışmalar verebilirsiniz. Böylece birbirleri ile dijital ortamda da olsa ders dışı etkileşim içinde olmalarını sağlamış olursunuz.

9. Öğrencilerinize verilen ödevlerin yoğunluğunu tüm branş öğretmenleriyle birlikte değerlendirerek haftalık belli bir seviyeyi aşmadığından emin olun.

- » Ödevleri özleyen öğrencilerin genel olarak oranı oldukça düşüktür (%21,8). Bu beklenen bir bulgudur. Ancak yine resmi ve özel okul öğrencilerini ödev seçeneğine yönelik oranları arasındaki fark dikkat çekmektedir. Örneğin ortaokul 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin oranlarını incelediğimizde resmi okul bulgusu %30,9 iken özel okulda bu oran %14,7'ye düşmektedir. Lise kademesinde de resmi (%15,9) ve özel okulda (%7,5) dikkat çeken bir fark vardır. Bu bulgular dikkate alınarak özel okullarda uzaktan öğretim uygulamalarının yoğunluğu ile ilgili derinlemesine incelemeler yapılması gerektiği aşikardır.

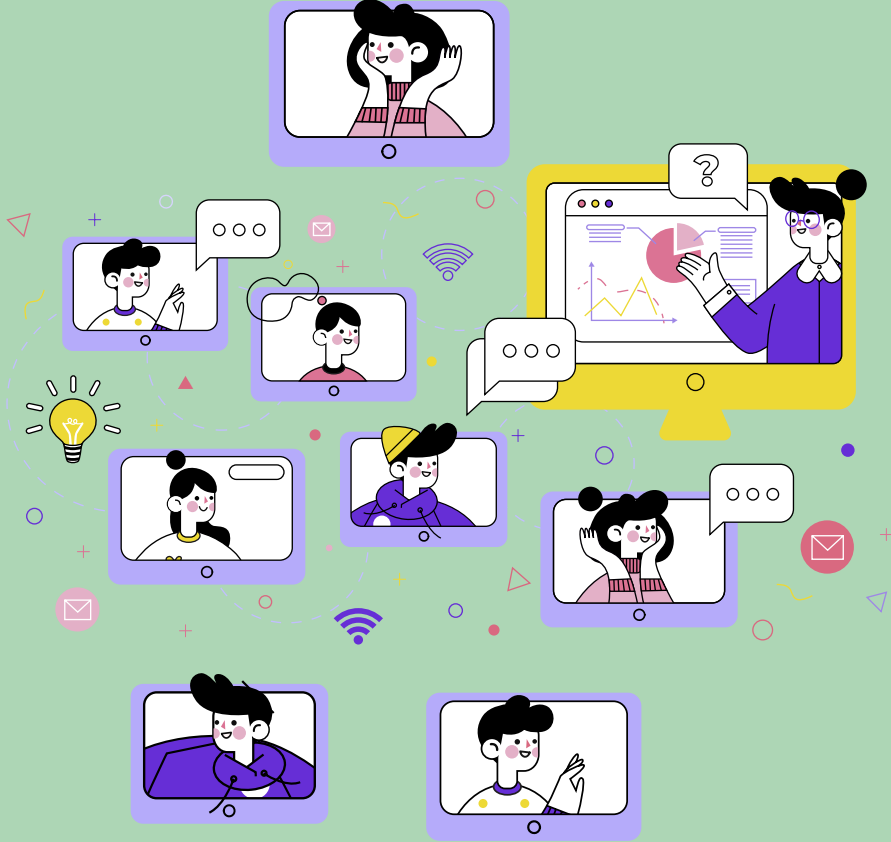
10. Öğrencilerinizle zaman zaman dijital ortamda veya telefonda birebir iletişim kurmaya özen gösterin.

- » Çünkü, her üç öğrenciden ikisi (%67,6) öğretmenlerini özlediklerini belirtmişlerdir. Ancak hem resmi hem özel okullarda, öğrencilerin öğretmenlerini özleme oranlarının ilkokuldan liseye doğru düşüş göstermesi de dikkate alınmalıdır. (İlkokul: %87,4; Ortaokul: %71,7; Lise: %53,8).
- » Bu bulgu, sizlerin öğrencilerinizle kurduğunuz pozitif duygusal yakınlığın bir kanıtıdır ve çok değerlidir.

Öğretmenlerimizi
öğrencileri ile kurdukları
pozitif iletişim için
tebrik ediyoruz.

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNE ÖNERİLER

Sevgili Öğretmenlerimiz,

Öncelikle veri topladığımız öğrencileriniz (n=1668) sizleri çok özlemişler. Öğrencilerin %87,4'ü "öğretmenimi özledim" diyor. Biliniz ki özlendiniz :)

Bu 1668 ilkokul öğrencisinin %85,6'sı uzaktan öğretim derslerine ailesinin zorlaması olmadan kendi istekleri ile girdiklerini belirtmişlerdir.

Bu bulgular, karşınızda sizinle birlikte öğrenme sürecini devam ettirmek isteyen ve sizi özlemiş istekli bir grubun olduğunun göstergesidir. Bu öğrenme sürecinin devam ettirilebilmesi için çok iyi bir fırsattır. Ancak, unutmayın ki etkileşimi yüksek bir öğrenme ortamı tasarlamazsanız öğrencilerinizin de derse gelme isteği azalacaktır.

Nitekim çevrimiçi dersleri takip eden 1418 ilkokul öğrencisinin sadece %52,3'ü bu süreçten öğrenebildiğini düşündüğünü belirtmiştir.

Öğrencilerinizin derse katılım sürecini devam ettirebilmek ve öğrenme algısını yükseltebilmek için araştırmamız sonucu ulaştığımız, size yardımcı olacak bulguları paylaşıyoruz.

Uzaktan Öğretim Ortamında;

A. Araç Kullanımı Esnasında:

1. Ekranda kameranızı açık tutun.

- » Çünkü, öğrencilerinizin %73,8'i sizi ekranda canlı görmekten mutlu olduklarını belirttiler.
- » Ekranda sıklıkla bir araç, materyal kullanmaktansa, sizi daha fazla görmelerine ve sizinle daha çok iletişime geçmelerine olanak sağlayın.

2. Ders kitaplarından çevrimdışı ödev verme davranışınızı devam ettirin.

- » Çünkü, ilkokul öğrencilerinin %57'si ders kitabından etkinlik yapmayı sevdiğini belirttiler.

B. Etkileşimli Bir Ortam İçin:

3. Öğrenmenin gerçekleşmesi için öğretim ortamlarını nasıl tasarladığınız çok önemlidir.

- » Bu süreçte öğrenebildiklerini düşündüklerini belirten öğrencilerin oranı sadece %52,3 çıktı. Öğrencilerinizin %43,4'ü de bazı derslerde öğrendiklerini bazı derslerde ise öğrenemediklerini belirttiler. Bu bulgunun, derslere yönelik öğretim tasarımı süreciyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. %52,3'ü yukarıya çekmek için aşağıda ele alınan konuları dikkate almanızı diliyoruz.

4. Öğrencilerinizin her birine söz hakkı verin, soru cevaplayacakları, soru sorabilecekleri ortamlar tasarlayın. Sadece girişken, atak öğrencilerin soru cevaplamakta baskın olmasına izin vermeyin. Gerekirse soru cevaplama çetelesi tutarak her öğrencinin söz aldığından emin olun.

- » En önemlisi dersin $\frac{1}{3}$ 'ünde siz, $\frac{2}{3}$ 'ünde öğrencileriniz eşit seviyede etkin olsun. Akran öğrenmesinin önemini hiç unutmayın.
- » Çünkü, kendilerine söz hakkı verildiğinde mutlu veya heyecanlı hisseden öğrenci oranı %87,2 olarak çıktı. İlaveten, öğrencilerinizin %86,6'sı arkadaşlarını dinlerken mutlu veya heyecanlı hissettiklerini belirttiler. Ayrıca öğrencilerin %83,3'ü derste söz hakkı alamayınca mutsuz ya da sıkılmış hissettiklerini ifade ettiler.

5. Öğrencilerinize sorunun cevabını düşünmek için süre verin ve cevap verirken hata yapmasını, soruyu doğru cevaplayamamasını hoş görün. Soru öncesinde öğrenci ismi vermeyin. Tüm öğrencilerin düşünmesi için süre verin, hepsi düşünsün ve sonrasında sizin söz verdiğiniz öğrenci soruyu cevaplasın.

- » Çünkü, öğrencilerinizin %88,8'i çevrimiçi derste yöneltilen soruların cevaplarını bilemediklerinde kendilerini mutsuz ve kaygılı hissettiklerini belirtmişlerdir.
- » Kaygılarını azaltacak yumuşak, sevecen, teşvik edici "Sorunun cevabını bilmesen de sesini duymak istiyorum.", "Her zaman doğru cevap

veremeyebiliriz, önemli olan derse sesinle katılman." gibi cesaretlendirici cümleler kurun.

6. Ara ara öğrencilerinizin alışık olmadıkları değişik uygulamalar yaptırın.

- » Çünkü, değişik bir uygulama yaptırdığınızda öğrencilerin %51,4'ü heyecanlı, %27,3'ü mutlu hissetmişler. Toplamda, %78,7'si mutlu veya heyecanlı hissediyor.
- » Derslerinizi düzenli tekrarlarla standarta bağlamayın. Bir başka deyişle öğrencileriniz "Öğretmenim acaba bugün bize ne yaptıracak?" heyecanı ile derse gelsin.
- » Değişik uygulamalar için web 2.0 araçları çok zengin seçenekler sunmaktadır. Derslerinizde web 2.0 araçlarını kullanın. Bu araçları kullanmak için Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinden destek alın.
- » Wordwall ve Learning.apps gibi, öğrencilerin bireysel geri bildirim alabildikleri ve öğrenilenleri pekiştirmelerine yardımcı olan uygulamalardan faydalanın. Geliştirme olanağınız varsa kendi hazırlayacağınız, yoksa hazır bulabileceğiniz etkileşimli videolardan yararlanın.
- » Uzaktan öğretim sürecinde web 2.0 aracı kullanırken, belirli sayıda ve seçilmiş araçları kullanmaya özen gösterin. Öğrencilerin sürekli yeni bir aracın kullanımını öğrenmelerine gerek bırakmayacak şekilde, yaş seviyelerine göre kullanılacak araçları dönem başında belirleyin (Örneğin; geri bildirim için Classroom, içerik üretmek için Powtoon vb. gibi). Araçları, öğrencilerin takip etmelerini zorlaştırmayacak bir sadelikle kullanın.

C. Öğrenme Sürecini Güçlendirmek İçin:

7. Öğrencilerinizin derste anlamadıkları yerlerle ilgili rahatlıkla soru sorabilmeleri için öğrencilerinizle pozitif, etkili bir iletişim kurmaya özen gösterin.

- » Çünkü, çevrimiçi ders esnasında anlamadığı yerleri sorabildiğini belirten öğrencilerin oranı %62,5'dir. Bu oranı %100'e olabildiğince yaklaştırmak için gayret edin.

ORTAOKUL - LİSE ÖĞRETMENLERİNE ÖNERİLER

Sevgili Öğretmenlerimiz,

Ergenlik, öğrencilerin kendilerini bulma yolunda oldukları ve fiziksel değişimleri yoğun yaşadıkları bir dönem olduğu için yüz yüze okul döneminde bile çeşitli zorluklar yaşama olasılığının yüksek olduğu bir gruptur.

Bir de bu sürecin öğrenciye dokunma olanağının neredeyse sıfır olduğu uzaktan öğretim sürecine denk gelmesi işinizi çok daha fazla zorlaştırdı.

Biz sizler için öğrencilerinize “bu uzaktan öğretim sürecinde ne yaşıyorsunuz?” diye sorduk ve ulaştığımız ve bilimsel analizlerden geçirdiğimiz cevapları sizlerle paylaşmak istedik.

Öncelikle veri topladığımız öğrencileriniz (ortaokul n=1751, lise n=2923) en çok arkadaşları ile birlikte olmayı özlemişler (orta: %93,4; lise: %87,4) ama sizleri özleme oranları da gayet yüksek (orta: %71,7; lise: %53,8). Liseye doğru düşmesi beklenen bir sonuçtur, değil mi ?

Araştırmamıza dahil olan 1751 ortaokul öğrencisinin %82,2’si ve 2923 lise öğrencisinin %71,4’ü uzaktan öğretim derslerine ailesinin zorlaması olmadan kendi istekleri ile girdiklerini belirtmişlerdir.

Bu bulgular, karşınızda sizinle birlikte öğrenme sürecini devam ettirmek isteyen bir grubun olduğunun göstergesidir. Bu öğrenme sürecinin devam ettirilebilmesi için çok iyi bir fırsattır. Ancak, unutmayın ki etkileşimi yüksek bir öğrenme ortamı tasarlanmazsa öğrencilerinizin de derse gelme isteği azalacaktır.

Nitekim çevrimiçi dersleri takip eden 1515 ortaokul öğrencisinin sadece %42,8’i ve 2138 lise öğrencisinin %21,3’ü bu süreçten öğrenebildiğini düşündüğünü belirtmiştir. Lise öğrencilerinin %62,3’ü bazı derslerde öğrenebilirken bazı derslerde öğrenemediklerini belirtmektedir. Bu bulguyu, öğrenme ortamının tasarımının öğrencinin öğrenme algısını değiştirdiğinin bir göstergesi olarak yorumlayabiliriz.

Bu grupta çevrimiçi derslerden zevk alma oranı sadece %21,6 olarak bulunmuştur.

İşte bu nedenle, öğrencilerinizin derse katılım sürecini devam ettirebilmek ve öğrenme algısını yükseltebilmek için araştırmamız sonucu ulaştığımız, size yardımcı olacak bulguları paylaşıyoruz.

1. Dersleri “kameram açık mı kapalı mı yapayım” diye düşünmenize gerek yok. Gönül rahatlığı ile kameralarınız açık ders yapabilirsiniz.

» Çünkü, çevrimiçi derslerde ekranda öğretmenini görmenin öğrencilere nasıl hissettirdiği sorusuna öğrencilerin %49,4’ü “iyi hissettiriyor” yanıtını vermiştir, ancak bu oran “beni rahatsız etmiyor” (%34,1) seçeneği ile birleştirilecek olursa öğrencilerin %83,5’inin öğretmeni ders boyunca ekranda görmeye olumlu baktıkları anlaşılmaktadır.

2. Öğrencilerin etkileşim olanağı bulunduğu nitelikli öğrenme ortamları tasarımları ile duyuşsal hazır oluşluklarını fırsata çevirin.

» Çünkü, öğrencilerin %67,2’si ekrandan ders yapmayı rahatsız edici bulmamaktadır. Bu da öğrencilerin büyük çoğunluğunun çevrimiçi ders yapmaya duyuşsal olarak hazır olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin etkileşim olanağı bulunduğu nitelikli öğrenme ortamları tasarımları ile duyuşsal hazır oluşluklarını fırsata çevirin.

3. Ergenlik dönemindeki öğrencileri çevrimiçi derslere bağlamak ve derse odaklanmasını (dikkatini vermesini) sağlayacak farklı stratejiler geliştirin.

» Çünkü, çevrimiçi derslerde öğrenmeyi gerçekleştirdiğini belirten öğrencilerin oranı ilkokulda %52,3, ortaokulda %42,8 iken lisede %21,3’e düşmektedir.

» Çevrimiçi ders yaparken dikkatini bazen toplayıp bazen toplayamadığını belirten öğrencilerin oranı ortaokulda %52, lisede %55,1 olarak bulunmuştur.

» Dikkatini toplayamama oranı ilkokul öğrencisinden (%15,7) lise öğrencisine (%29,6) doğru artmaktadır.

» Tasarladığınız ortamların mümkün olduğu kadar sade ve anlaşılır olmasına dikkat edin. Uzaktan öğretim sürecinde öğrencilerin dikkatini dağıtacak çok

fazla uyarıcı olduğu için öğretim materyalini sade tutarak doğrudan konuya odaklı içeriklerin oluşturulmasına özen gösterin.

Öğrencilerinizin dikkatini derse vermelerini sağlamanın tek yolu onların ders boyunca bir şeyler yapıyor olmalarını sağlamaktır.

Bunun için,

» Aynı belge üzerinde çalışma olanağı veren Google Suite uygulamaları (docs, slayt, e-tablolar vb.) öğrencilerin birlikte çalışmalarını sağlamak için etkin ve öğrencilerin zevk alabilecekleri bir ortamdır. Bu ortamı farklı özellikleri ile kullanın.

» Grup çalışmaları için, çevrimiçi derslerde çok kolay ilerleyen, oyunlaştırılmış küçük sınavlar, sunumlar ve bilgi kartları hazırlayabileceğiniz bir uygulama olan Quizizz’i kullanabilirsiniz.

» Web 2.0 araçlarını sizin değil öğrencilerinizin kullanacağı şekilde yapılandırın. Örneğin, Canva’da hazırladıkları posterlerden sınıf oylaması ile “dersi en iyi özetleyen” poster tasarımını seçtirebilirsiniz ya da öğrenciler gruplara ayrılıp konu ile ilgili sorular hazırlayarak Web 2.0 araçları ile birbirlerine soru sorabilirler. Konuyu özetleyen videolar, sunumlar hazırlayabilirler.

» Quizizz uygulaması, öğrencilerin ayrı bir ekran açmasını gerek kalmadan kullanılabilen basit ama etkili bir uygulamadır. Öğrenilenleri pekiştirmek için bu aracı derslerinizde kullanabilirsiniz. Google Form üzerinden ödev vererek tüm öğrencilerinize bireysel olarak ulaşabilir ve geri bildirim verebilirsiniz.

G Suite'e, çok farklı şablonları olan Jamboard (ortak çalışmalarını mümkün kılan bir dijital beyaz tahta) ekleyerek öğrencilerin ortak grup çalışması yapmalarını isteyebilirsiniz.

4. Öğrencinin etkin olduğu öğrenme ortamları tasarladığınızda, pozitif duygular içinde olan öğrencilerle verimli bir öğretim süreci geçirebilme olasılığı oldukça yüksektir.

» Çünkü, ortaokul ve lise öğrencilerinin %70 ve üstünün çevrimiçi ders ortamı ile ilgili olumsuz duygular içinde olmadıkları ve derslere kendi istekleri ile girdikleri görülmüştür.

5. Öğrencilerinize söz hakkı verin, soru cevaplayacakları, soru sorabilecekleri ortamlar tasarlayın. Sadece girişken, atak öğrencilerin soru cevaplamakta baskın olmasına izin vermeyin. Gerekirse soru cevaplama çetelesi tutun.

» En önemlisi dersin $\frac{1}{3}$ 'ünde siz, $\frac{2}{3}$ 'ünde öğrencileriniz eşit seviyede etkin olsun. Akran öğrenmenin önemini hiç unutmayın.

» Çünkü, öğrencilerinizin ortaokulda sadece %56,5'i, lisede ise %46,9'u derste rahatlıkla soru sorabildiklerini belirtmişler. Çift yönlü iletişimin olmadığı yerde öğrenmenin etkin gelişmeyeceği bilgisi ile öğrencilerinizin en az %95'nin rahatlıkla soru sorabilecekleri öğrenme ortamları tasarlamamız çok önemlidir.

6. Öğrencilerin bir günde çevrimiçi aldıkları ders sayısını ve ders sürelerini arttırmamaya özen gösterin.

» Çünkü, özel okul öğrencilerinde ekrandan ders yapmayı sıkıcı bulmayla ilgili oranın (%45,6) resmi okul öğrencilerinden (%32,5) daha yüksek olması dikkat çekicidir. Çevrimiçi derslerde uzun saatler ekran başında kalmanın bir sonucu olarak, özel okul öğrencilerinin resmi okul öğrencilerine göre daha fazla sıklıkla duyduğu düşünülmektedir. Ekran başında uzun süre oturmadan rahatsızlık duyduğunu belirten özel okul öğrencilerinin oranı %56,4, resmi okul öğrencilerinin oranı ise %35,9'dur. Özel okullarda lise düzeyinde, ekran başında uzun süre oturmadan rahatsızlık duyduğunu belirten öğrenci oranı %60,9'a kadar yükselmektedir. Öğrencileriniz ekran başında uzun süre oturmadan rahatsız.

7. Öğrencilerinizin akademik süreçleri kadar ruh sağlıklarını da önemseyin.

» Çünkü, çevrimiçi derslerde çoğu zaman kendini yalnız hissettiğini belirten öğrencilerin oranı %37,5 olarak bulunmuştur.

» Öğrencilerin %47,3'ü çevrimiçi ders yaparken çoğu zaman kendilerini arkadaşlarına uzak hissettiklerini belirttiler. Uzaktan öğretim sürecinde öğrencilerin sosyal çevrelerinden kopmuş olmalarının kendilerini yalnız hissetmelerinde önemli bir etken olması mümkündür. Tehlike kapıda olabilir. Bu bulguların Haziran 2020'deki verilere dayalı olduğunu unutmayın. Sürecin uzun dönemdir devam ettiği gerçeğini dikkate aldığımızda bu oranın yükselmiş olma olasılığı olabilir.

» Bu bulgular öğrencilerin olası ders kayıplarının uzaktan öğretim sürecindeki tek risk olmadığını göstermektedir.

8. Öğrencilerinizin derslerinizden zevk almasını sağlayın.

» Bunun tek yolu öğrenciyi derste meşgul edecek anlamlı etkinlikler tasarlamaktır. Okul dönemi yüz yüze derste küçük grup/ikili çalışmalar; çevrimiçi ortamda da sağlanıyorsa oda etkinlikleri özelliği yoksa web 2.0 ve Google Doc uygulamaları ile mutlaka ikili, üçlü öğrenci veya tekli, öğrencinin aktif şekilde bir şeyler yapıyor olduğu öğrenme ortamları tasarlayın. Çünkü bulgular diyor ki, öğrenciler dersten sıkılınca öğrenmeyi gerçekleştiriyor. Analizler, sıklıkla duygusu ile öğrenememe arasında güçlü bir etki derecesi ortaya koymaktadır. Elbette tam tersi de söz konusudur, öğrenci dersten zevk aldıkça öğrencinin "öğrenebiliyorum" algısı artmaktadır.

Sevgili Öğretmenlerimiz

“Öğrenme” ister yüz yüze ister uzaktan olsun kolay gerçekleşen bir süreç değildir. “Öğretme”nin ise artık bilgi aktarmakla değil; ancak öğrenciyi öğrenme sürecine katacak öğrenme ortamları deneyimleri ile gerçekleştirebildiğini sizler de çoktan deneyimlediniz.

Uzaktan öğretimin, hem sizler hem öğrencileriniz için daha önce hiç deneyimlemedikleri ve üstelik duyuşsal olarak da hazır olmadıkları bir öğrenme ortamı olduğunu da hepimiz biliyoruz.

Size son önerimiz, veriye dayalı araştırma sonuçlarını takip edin ve kendi deneyimlerinize güvenin.

Başarılar diliyoruz.

Proje Ekibi

